

Datum: 22.7.2011

IZVAJANJE OBVEZNEGA VEČSTRANSKEGA POBOTA

po Zakonu o preprečevanju zamud pri plačilih

I. UVOD

Ta informacija je pripravljena z namenom spremljanja in uresničevanja *Zakona o preprečevanju zamud pri plačilih* – ZPreZP (Ur.l. RS, št. [18/2011](#)), skladno s katerim je AJPEŠ v marcu 2011 postal upravljavec sistema obveznega pobota¹ oz. dobil pooblastilo za izvajanje obveznega večstranskega pobota obveznosti, ki je urejeno v IV. oddelku tega zakona. Do sprejema tega zakona je AJPEŠ izvajal večstranski prostovoljni pobot obveznosti med poslovnimi subjekti kot tržno storitev, skladno s pooblastili v Sklepu o ustanovitvi Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (Ur.l. RS, št. [53/2002](#), [87/2002](#) in [16/2007](#)).

Obvezni pobot je v ZPreZP glede na Direktivo o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih (Ur.l. EU, [L 48/1](#)) določen kot dodatni ukrep za urejanje plačilne discipline in za zmanjševanje medsebojne zadolženosti poslovnih subjektov iz naslova poravnave obveznosti za dobave blaga in storitev. Obvezni pobot je ukrep, ki ga je dolžan sprožiti dolжник, medtem ko prisilno oz. sodno izvršbo sproži upnik. Obvezni pobot je le pogojno obvezen, saj so svoje obveznosti v ta pobot dolžni prijaviti le tisti dolžniki, ki jih niso uspeli plačati z denarjem oz. uravnati svoje kratkoročne plačilne sposobnosti tako, da bi lahko spoštovali dogovorjene plačilne roke skladno s pravili, določenimi v ZPreZP.

II. IZVAJANJE VEČSTRANSKEGA POBOTA

Obvezni pobot izvaja AJPEŠ skladno z ZPreZP kot regulirano tržno storitev, saj je *Pravila o izvajanju obveznega večstranskega pobota* (Ur.l. RS, št. [27/2011](#)) in *Tarifo nadomestil stroškov za izvajanje obveznega večstranskega pobota* (Ur.l. RS, št. [27/2011](#)) skladno s 17. členom ZPreZP sprejel Svet AJPEŠ v soglasju z Vlado RS.

Prvi krog obveznega večstranskega pobota je bilo potrebno izvesti v 30 dneh po uveljavitvi ZPreZP – 15.4.2011. Za izvajanje obveznega pobota je moral AJPEŠ izdelati novo informacijsko rešitev za prijavo podatkov v obvezni pobot, saj ZPreZP (za uresničevanje 66.a člena Zakona o davku na dodano vrednost) zahteva podrobnejše navajanje podatkov o obveznostih (za posamezen posel oz. račun); obveznosti v prostovoljni pobot dolžniki lahko prijavljajo v skupnem znesku dolga do posameznega upnika. Hkrati je moral AJPEŠ skladno z ZPreZP (četrti odstavek 16. člena) izdelati novo informacijsko rešitev, ki omogoča upnikom varno [preverjanje prijavljenih denarnih obveznosti njihovih dolžnikov](#) v posameznem krogu pobota, ter novo informacijsko rešitev za zagotavljanje vpogledov v podatke organom

¹ Po določbi drugega odstavka 29. člena ZPreZP bo AJPEŠ upravljavec obveznega pobota do 31.12.2012.

nadzora v skladu s 24. členom ZPreZP. Za samo izvajanje obveznega večstranskega pobota AJPES uporablja programsko rešitev (zasnovano na matematični teoriji grafov), ki jo je že doslej uporabljal za izvajanje prostovoljnega pobota. Obvezni in prostovoljni pobot izvaja sočasno, da bi bili rezultati (učinki) pobota čim večji. Rezultati pobota so zato prikazani v skupnem znesku in jih ni mogoče ločevati na pobotane zneske iz obveznega in prostovoljnega pobota.

Zaradi zelo kratkega časa za pripravo prvega kroga obveznega pobota so morali uslužbenci AJPES opraviti povečan obseg nalog v rednem delovnem času in izven njega. Poleg razvojnih nalog, ki so jih opravili uslužbenci centrale AJPES, so morali dodatne naloge opraviti tudi uslužbenci v izpostavah AJPES, zlasti v obliki svetovanja številnim poslovnim subjektom – dolžnikom pri njihovih pripravah na prvi krog obveznega pobota. Na dan zaključka zbiranja prijav v prvi in drugi krog obveznega pobota pa je AJPES podaljšal tudi uradne ure za stranke.

S ciljem čim boljšega informiranja dolžnikov je AJPES za prva dva kroga obveznega pobota izvedel tudi oglaševanje te storitve oz. nove obveznosti poslovnih subjektov na več radijskih postajah. Pripravljal je tudi sprotne informacije za vse vrste medijev, ki so pogosto poročali o obveznem pobotu kot ukrepu za zmanjšanje finančne nediscipline v državi, ter sodeloval z drugimi institucijami, zlasti z Ministrstvom za finance, pri pripravi odgovorov na številna vprašanja, povezana s pravilnostjo izvajanja ZPreZP. Ministrstvo za finance odgovore na pravna vprašanja, povezana z uresničevanjem ZPreZP, objavlja na svoji [spletni strani](#).

AJPES je dolžan izvajati obvezni pobot enkrat mesečno, skladno z urnikom, ki ga določi sam – kot upravljavec sistema večstranskega pobota; pri določitvi in spremembah sedanjega urnika je AJPES upošteval tudi skupno mnenje gospodarskih združenj in Ministrstva za finance kot resorno pristojnega ministrstva za uresničevanje ZPreZP. Pobot AJPES izvaja na zadnji delovni dan v tednu – petek, da tako omogoča poslovnim subjektom nemoteno izvajanje drugih načinov poravnave obveznosti (plačilnega prometa in ukrepov izterjave, npr. sodne izvršbe) že prvi delovni dan v naslednjem tednu.

Do sestave te informacije je AJPES izvedel tri kroge obveznega večstranskega pobota (tretji krog pobota je bil izveden na dan 10.6.2011). Rezultati za prvi krog obveznega pobota so bili posameznim poslovnim subjektom na voljo že naslednji delovni dan, za drugi in tretji krog pa še isti dan v popoldanskih urah.

Najpomembnejše zbirne podatke o rezultatih obveznega večstranskega pobota AJPES objavlja na svoji [spletni strani](#).

III. REZULTATI PRVIH 3. KROGOV VEČSTRANSKEGA POBOTA

V prvih treh krogih obveznega večstranskega pobota se je medsebojna zadolženost poslovnih subjektov zmanjšala skupaj za 233 milijonov EUR.

V 1. krog obveznega večstranskega pobota je prijavilo svoje obveznosti 21.344 dolžnikov v skupnem znesku 1.402.362.338 EUR, od tega 95,9 % v obvezni pobot in 4,1 % v prostovoljni pobot, poravnali ali pobotali pa so skupaj 89.982.806 EUR.

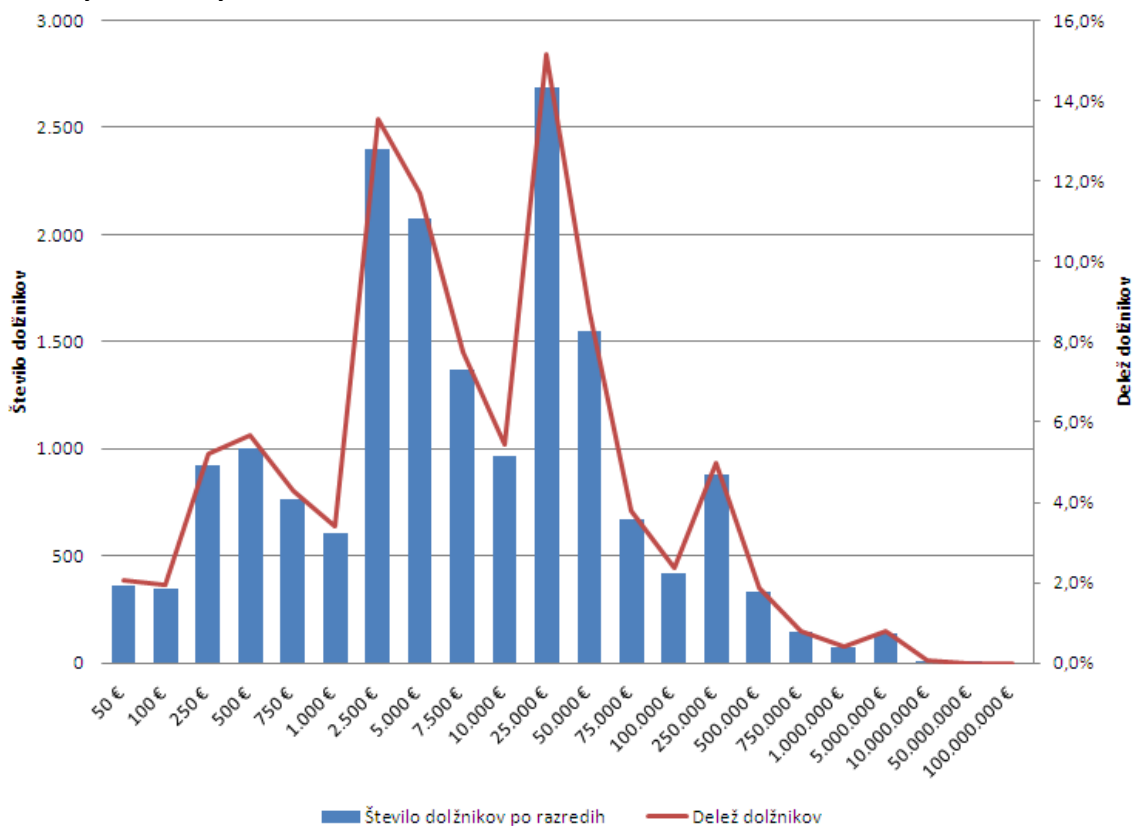
V 2. krog obveznega večstranskega pobota je prijavilo svoje obveznosti 20.952 dolžnikov v skupnem znesku 1.263.189.075 EUR, od tega 81,9 % v obvezni pobot in 18,1 % v prostovoljni pobot, poravnali ali pobotali pa so skupaj 81.576.626 EUR.

V 3. krog obveznega večstranskega pobota je prijavilo obveznosti 17.735 dolžnikov v skupnem znesku 956.011.696 EUR, od tega 80,3 % v obvezni pobot in 19,7 % v prostovoljni pobot, poravnali ali pobotali pa so skupaj 61.060.976 EUR.

Rezultati prostovoljnih večstranskih pobotov (januar, februar, marec) in rezultati 1., 2. in 3. kroga obveznega večstranskega pobota (april, maj in junij) v letu 2011

Datum pobota	Število dolžnikov	Znesek prijavljenih obveznosti (v EUR)	Znesek upoštevanih obveznosti (v EUR)	Pobotani znesek (v EUR)	Delež pobotanih obveznosti (od upoštevanih) (v %)	Delež pobotanih obveznosti (od prijavljenih) (v %)	Delež dolžnikov, ki so pobotali vsaj del obveznosti (v %)
1	2	3	4	5	6 (=5/4)	7 (=5/3)	8
5.1.2011	1,371	210.547.697	80.292.894	13.420.157	16,7%	6,4%	82,7%
2.2.2011	1,449	211.256.620	93.521.473	10.811.657	11,6%	5,1%	80,7%
2.3.2011	1,435	233.990.392	94.756.347	13.851.470	14,6%	5,9%	82,5%
15.4.2011	21,344	1.402.362.338	704.059.159	89.982.806	12,8%	6,4%	49,1%
20.5.2011	20,952	1.263.189.075	717.997.956	81.576.626	11,4%	6,5%	49,2%
10.6.2011	17,735	956.011.696	504.455.432	61.060.976	12,1%	6,4%	46,8%

Porazdelitev prijavljenih obveznosti po višini zneskov na primeru 3. kroga pobota (10.6.2011) prikazuje naslednja slika:



Delež pobotanih obveznosti glede na prijavljene obveznosti je bil v 1. in 3. krogu 6,4 %, v 2. krogu pa 6,5 %. V 1. krogu je uspelo vsaj del obveznosti pobotali 49,1 % dolžnikov, v 2. krogu 49,2 %, v 3. krogu pa 46,8 % dolžnikov.

Uspešnost pobota, merjena z deležem pobotanih obveznosti glede na prijavljene, je bila v prvih dveh krogih približno enaka, v 3. krogu pa nekoliko nižja. Relativni delež pobotanih obveznosti v deležu upoštevanih obveznosti² je bil v 3. krogu (12,1 %) nekoliko višji kot v 2. krogu (11,4 %), vendar nižji kot v 1. krogu (12,8 %); ta delež pa je odvisen zlasti od tega, ali dolžnikovi upniki sodelujejo v večstranskem pobotu tudi sami kot dolžniki do katerega koli upnika.

Pregled deležev pobotanih obveznosti glede na prijavljene obveznosti v prvih treh krogih obveznega pobota prikazuje preglednica:

Odstotek pobotanja: <u>prijavljene obveznosti</u> pobotane obveznosti	1. krog obveznega pobota na dan 15.4.2011		2. krog obveznega pobota na dan 20.5.2011		3. krog obveznega pobota na dan 10.6.2011	
	Število dolžnikov	Delež (v %)	Število dolžnikov	Delež (v %)	Število dolžnikov	Delež (v %)
0%	10.859	50,9%	10.635	50,8%	9.441	53,2%
do 10%	5.241	24,6%	4.971	23,7%	4.006	22,6%
do 20%	1.957	9,2%	1.927	9,2%	1.501	8,5%
do 30%	1.056	4,9%	1.062	5,1%	880	5,0%
do 40%	621	2,9%	668	3,2%	549	3,1%
do 50%	427	2,0%	469	2,2%	345	1,9%
do 60%	270	1,3%	310	1,5%	250	1,4%
do 70%	192	0,9%	231	1,1%	184	1,0%
do 80%	149	0,7%	166	0,8%	138	0,8%
do 90%	125	0,6%	112	0,5%	104	0,6%
do 100%	447	2,1%	401	1,9%	337	1,9%
Skupaj	21.344	100,0%	20.952	100,0%	17.735	100,0%

Prikaz prijavljenih obveznosti v večstranski pobot po dejavnostih (SKD) upnikov in dolžnikov ter podatkov o številu dolžnikov, ki so prijavili obveznosti v večstranski pobot, in upnikov, do katerih so ti prijavili svoje obveznosti, je objavljen [na spletnem portalu](#) (za 3. krog obveznega pobota z dne 10.6.2011), in prikazuje medsebojno zadolženost med dejavnostmi.

Zbirni podatki o prvih treh krogih obveznega večstranskega pobota po vrstah poslovnih subjektov kot dolžnikov so razvidni iz naslednjih treh preglednic:

² Znesek upoštevanih obveznosti je seštevek zneskov prijavljenih obveznosti do tistih upnikov, ki so tudi sami prijavili svoje obveznosti v pobot in jih je zato mogoče vključiti v pobotne verige.

1. večstranski pobot po ZPreZP dne 15.4.2011

Vrsta dolžnika	Dolžniki		Prijavljene obveznosti		Upoštevane obveznosti		Pobotano		
	Število	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež v celotnem pobotu (v %)	Delež pobotanih obveznosti (v upoštevanih obveznostih)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (=8/6)
Gospodarske družbe	13.245	62,1%	1.219.143.289	86,9%	620.519.276	88,1%	80.152.039	89,1%	12,9%
Samostojni podjetniki posamezniki	7.072	33,1%	98.004.765	7,0%	42.365.330	6,0%	5.868.309	6,5%	13,9%
Zadruga	81	0,4%	24.665.469	1,8%	18.536.744	2,6%	2.140.340	2,4%	11,5%
Ostalo	946	4,4%	60.548.815	4,3%	22.637.809	3,2%	1.822.118	2,0%	8,0%
SKUPAJ	21.344	100,0%	1.402.362.338	100,0%	704.059.159	100,0%	89.982.806	100,0%	12,8%

2. večstranski pobot po ZPreZP dne 20.5.2011

Vrsta dolžnika	Dolžniki		Prijavljene obveznosti		Upoštevane obveznosti		Pobotano		
	Število	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež v celotnem pobotu (v %)	Delež pobotanih obveznosti (v upoštevanih obveznostih)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (=8/6)
Gospodarske družbe	13.115	62,6%	1.114.294.207	88,2%	652.991.800	90,9%	73.108.895	89,6%	11,2%
Samostojni podjetniki posamezniki	6.890	32,9%	81.084.837	6,4%	36.952.124	5,1%	5.138.942	6,3%	13,9%
Zadruga	94	0,4%	21.019.575	1,7%	15.772.767	2,2%	2.383.642	2,9%	15,1%
Ostalo	853	4,1%	46.790.457	3,7%	12.281.265	1,7%	945.147	1,2%	7,7%
SKUPAJ	20.952	100,0%	1.263.189.075	100,0%	717.997.956	100,0%	81.576.626	100,0%	11,4%

3. večstranski pobot po ZPreZP dne 10.6.2011

Vrsta dolžnika	Dolžniki		Prijavljene obveznosti		Upoštevane obveznosti		Pobotano		
	Število	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež (v %)	Znesek v EUR	Delež v celotnem pobotu (v %)	Delež pobotanih obveznosti (v upoštevanih obveznostih)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 (=8/6)
Gospodarske družbe	11.489	64,8%	833.739.387	87,2%	451.474.856	89,5%	55.073.810	90,2%	12,2%
Samostojni podjetniki posamezniki	5.433	30,6%	56.302.190	5,9%	23.963.158	4,8%	3.470.250	5,7%	14,5%
Zadruga	88	0,5%	23.556.739	2,5%	18.353.914	3,6%	1.930.074	3,2%	10,5%
Drugo	725	4,1%	42.413.380	4,4%	10.663.504	2,1%	586.842	1,0%	5,5%
SKUPAJ	17.735	100,0%	956.011.696	100,0%	504.455.432	100,0%	61.060.976	100,0%	12,1%

Rezultat prvih treh krogov obveznega pobota, dosežen v skupnem znesku 233 milijonov EUR, je (po mnenju AJPES) upravičil uvedbo tega dodatnega ukrepa za povečevanje plačilne discipline in zmanjšanje medsebojne zadolženosti poslovnih subjektov. V prvih treh krogih je bil obvezni pobot sicer manj uspešen, kot je bilo pričakovati v času pobude za njegovo uvedbo, če uspešnost merimo s povprečnim deležem pobotanih obveznosti glede na prijavljene obveznosti. Na nižjo uspešnost od pričakovane sta vplivala predvsem dva razloga: (1) obvezni pobot je bil uveden prepozno, (2) vsi poslovni subjekti ne prijavljajo dospelih in neplačanih obveznosti v obvezni pobot.

Uspešnost obveznega pobota bi bila prav gotovo večja, če bi bil uveden dve leti ali vsaj leto dni prej, ko se še ni začel najpomembnejši val insolventnih postopkov oziroma še v juniju 2010, ko je AJPES na predlog Obrtno-podjetniške zbornice vodil pobudo za spodbujanje množičnejšega prostovoljnega večstranskega pobota s podpisom [Izjave o spodbujanju k večji plačilni disciplini v državi](#). Povezanost med poslovnimi subjekti v državi je bila tedaj večja, če upoštevamo že samo insolventne postopke dejavnosti gradbeništva in z njo povezanih drugih dejavnosti. Navedena izjava, ki so jo podpisali Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Trgovinska zbornica Slovenije, Kmetijsko

gozdarska zbornica Slovenije, Skupnost občin Slovenije, Združenje občin Slovenije in AJPES, podprla pa sta jo tudi minister za gospodarstvo (dr. Matej Lahovnik) in minister za finance (dr. Franc Križanič), namreč ni prispevala k večjemu obsegu izvajanja prostovoljnega večstranskega pobota. To dokazujejo podatki o udeležbi v večstranskem pobotu v letu 2010 oz. **po podpisu izjave** (v preglednici v nadaljevanju), saj **se poslovni subjekti na pobudo za večje prostovoljno sodelovanje v večstranskem pobotu dejansko niso odzvali**.

Podatki o številu sodelujočih v prostovoljnem večstranskem pobotu v letu 2010

Datum pobota	Število sodelujočih	Znesek prijavljenih obveznosti (v evrih)	Znesek upoštevanih obveznosti (v evrih)	Pobotani znesek (v evrih)	Delež pobotanih obveznosti (od upoštevanih) (v %)	Delež pobotanja sodelujočih naročnikov (v %)
6.1.2010	1.288	216.482.976	94.198.335	12.924.313	13,7	84,1
3.2.2010	1.349	212.694.775	95.070.056	12.696.051	13,4	81,3
3.3.2010	1.378	216.286.035	94.398.576	10.733.165	11,4	82,4
7.4.2010	1.324	195.317.871	79.830.930	10.499.183	13,2	82,5
5.5.2010	1.382	201.265.515	86.678.840	13.045.741	15,1	83,4
2.6.2010	1.374	238.746.767	113.817.762	12.308.953	10,8	81,5
7.7.2010	1.382	218.341.163	94.139.425	14.131.309	15,0	84,8
4.8.2010	1.191	196.446.194	81.609.130	13.523.335	16,6	80,3
1.9.2010	1.328	223.780.676	93.125.596	13.621.363	14,6	81,4
6.10.2010	1.433	223.748.072	92.207.188	12.436.513	13,5	82,1
3.11.2010	1.413	199.243.855	89.629.975	12.521.307	14,0	83,5
1.12.2010	1.340	216.125.693	87.960.891	12.093.213	13,7	83,1
Skupaj	16.182	2.558.479.592	1.102.666.704	150.534.446	13,7	82,5

Drugi razlog za manj uspešen pobot od pričakovanega (merjeno z deležem pobotanih obveznosti glede na prijavljene) pa je domneva, da pomemben delež poslovnih subjektov, ki zamujajo s plačili svojih obveznosti, le-teh ne prijavlja v obvezni pobot. Na to domnevo kažejo opozorila upnikov, ki prek spletnega portala AJPES vpogledujejo v prijave svojih dolžnikov, kot tudi relativno nizek delež poslovnih subjektov, ki v pobotu sodelujejo, od skupnega števila delujočih poslovnih subjektov, kar izkazuje naslednja preglednica:

Subjekt	Število subjektov na dan 31.12.2010*	Sodelujoči v večstranskem pobotu dne 15.4.2011		Sodelujoči v večstranskem pobotu dne 20.5.2011		Sodelujoči v večstranskem pobotu dne 10.6.2011	
		Število	Delež (v %)	Število	Delež (v %)	Število	Delež (v %)
1	2	3	4 (=3/2)	5	6 (=5/2)	7	8 (=7/2)
Gospodarske družbe	55.734	13.245	23,8%	13.115	23,5%	11.489	20,6%
Samostojni podjetniki	71.231	7.072	9,9%	6.890	9,7%	5.433	7,6%

* Vir podatkov: AJPES; [Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2010](#) in [Informacija o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v Republiki Sloveniji v letu 2010](#)

IV. VPLIV OBVEZNEGA POBOTA NA PLAČILNO SPOSOBNOST

Pri oceni vpliva obveznega pobota je treba upoštevati, da se z večstranskim pobotom za enak znesek zmanjšajo poslovne obveznosti in poslovne terjatve tako pri dolžniku kot tudi pri upniku, in sicer za pobotani znesek. Obvezni pobot je namenjen poslovnim subjektom s slabšo plačilno sposobnostjo, poslovni subjekti pa tudi po ZPreZP ostajajo svobodni pri izbiri načina poravnave obveznosti oziroma načina uravnavanja svoje likvidnosti z usklajevanjem rokov poravnave terjatev in obveznosti. S tem obvezni pobot dejansko zmanjšuje medsebojno zadolženost poslovnih subjektov. Hkrati se pri posameznem poslovnem subjektu izboljšuje struktura virov financiranja, saj se v pobotu na eni strani zniža raven zadolženosti in posledično izboljša razmerje med dolžniškim in lastniškim kapitalom (v pasivi bilance stanja) in na drugi strani izboljša kakovost sredstev (v aktivni bilance stanja), saj se praviloma pobotajo terjatve, ki so težje izterljive oziroma tvegane.³ Poslovni subjekti si z obveznim pobotom tako lahko izboljšajo tudi boniteto pri pridobivanju posojil pri bankah.

Gibanje denarnih tokov na transakcijskih računih

Kljub prej navedenim vplivom obveznega pobota na plačilno sposobnost⁴ oziroma plačilno disciplino nekateri deležniki v javnosti izražajo mnenja, da naj bi obvezni pobot vplival na zmanjšanje plačilne sposobnosti (likvidnosti)⁵ v gospodarstvu. Podatki, s katerimi razpolaga AJPES po prvih treh krogih obveznega pobota, tega mnenja ne potrjujejo. Skupni denarni tokovi na transakcijskih računih se namreč v času izvajanja obveznega pobota niso zmanjšali, v pobotu pa v povprečju sodelujejo več tista podjetja, ki imajo nižjo bonitetno oceno (po modelu [AJPES S.BON](#)) in tako izkazujejo večje tveganje (verjetnost) nastopa dogodka neplačila.

AJPES v skladu s tretjim odstavkom 219. člena Zakona o plačilnih storitvah in sistemih izvaja mesečno statistično zbiranje podatkov o prejemkih in o izdatkih z računov poslovnih subjektov. Na svojem [spletnem portalu](#) objavlja zbirne podatke o prejemkih in izdatkih z računov poslovnih subjektov, pripravljene na osnovi podatkov iz evidenc o prejemkih in o izdatkih s transakcijskih računov, ki jih zagotavljajo ponudniki plačilnih storitev (banke, hranilnice, Banka Slovenije in Uprava Republike Slovenije za javna plačila). Tako prejemki kot tudi izdatki poslovnih subjektov v državi, ki zajemajo vse domače plačilne transakcije, čezmejnne transakcije in druge plačilne transakcije, ki se izvršijo v evrih, so v letu 2011 večji kot v enakem obdobju leta 2010. Indeksi rasti so prikazani v preglednici na naslednji strani.

Pri poslovnih subjektih, ki so sodelovali v 1. krogu obveznega pobota v aprilu 2011 je bil indeks rasti prejemkov in izdatkov v aprilu 2011 v primerjavi z aprilom 2010 nad 100, vendar je zaostajal za povprečnim indeksom rasti prejemkov in izdatkov vseh poslovnih subjektov v državi. Pri poslovnih subjektih, ki so sodelovali v 2. krogu obveznega pobota v maju 2011 je bil indeks rasti prejemkov in izdatkov v maju 2011 v primerjavi z majem 2010 na ravni rasti

³ Upnik, ki ne želi poravnave svoje terjatve z obveznim pobotom, lahko od dolžnika s pogodbo še vedno zahteva izpolnitev obveznosti v denarju in mu v ta namen tudi podaljša rok plačila v okviru rokov, ki ji določa ZPreZP, oziroma poskrbi za pravočasno izvršbo na denarna sredstva na podlagi verodostojne listine.

⁴ **plačilna sposobnost, solventnost, likvidnost organizacije >solvency>** sposobnost fizične ali pravne osebe zagotoviti poravnavanje v plačilo zapadlih dolgov v kratkem roku (kratkoročna plačilna sposobnost) ali vseh dolgov v dolgem roku (dolgoročna plačilna sposobnost). {dr. Ivan Turk: Pojmovnik računovodstva, financ in revizije /; Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2007}

⁵ **Kratkoročni koeficient likvidnosti:**
$$\frac{\text{kratkoročna sredstva} + \text{dolgoročne poslovne terjatve}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

prejemkov in izdatkov vseh poslovnih subjektov v državi za isto obdobje. Pri poslovnih subjektih, ki so sodelovali v 3. krogu obveznega pobota v juniju 2011, pa je bil indeks rasti prejemkov in izdatkov v juniju 2011 v primerjavi z junijem 2010 celo višji od indeksa rasti prejemkov in izdatkov za vse poslovne subjekte v državi v istem obdobju.

Indeksi prejemkov in izdatkov po obdobjih za vse poslovne subjekte in za sodelujoče v 1., 2. in 3. krogu obveznega pobota

subjekti	INDEKSI RASTI, v %									
	primerjava - obdobje				primerjava - mesečno					
	januar-marec 2011/ januar-marec 2010		januar-maj 2011/ januar-maj 2010		april 2011/ april 2010		maj 2011/ maj 2010		junij 2011/ junij 2010	
	prejemki	izdatki	prejemki	izdatki	prejemki	izdatki	prejemki	izdatki	prejemki	izdatki
vsi subjekti	105,6	105,7	110,2	110,3	121,6	121,5	115,0	115,5	110,4	111,0
sodelujoči v 1. krogu obveznega pobota	125,6	125,5	122,5	122,4	108,6	107,6	127,2	128,3	104,4	104,2
sodelujoči v 2. krogu obveznega pobota	106,7	106,8	106,4	106,4	97,5	96,3	114,6	115,6	119,9	119,4
sodelujoči v 3. krogu obveznega pobota	123,1	122,9	122,1	122,1	109,5	109,0	132,1	133,2	123,8	123,4

Bonitetne ocene udeležencev večstranskega pobota

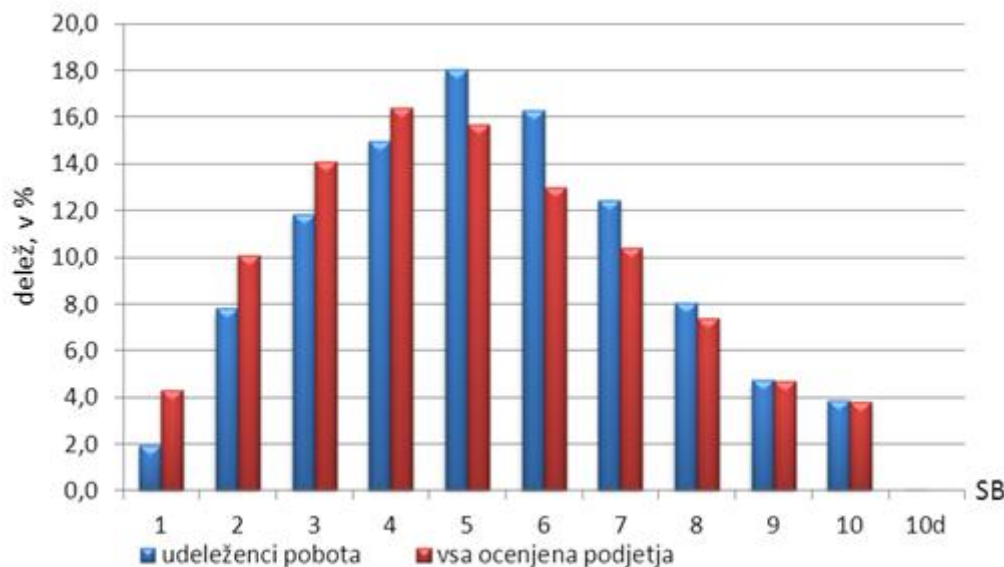
V prvih treh krogih obveznega večstranskega pobota je sodelovalo 28.624 različnih dolžnikov, od tega 60 % gospodarskih družb. AJ PES je bonitetno oceno po modelu AJ PES S.BON za leto 2011 določil 54.904 gospodarskim družbam, od tega pa jih je v prvih treh krogih obveznega večstranskega pobota sodelovalo 16.833. Iz njihovih ocen izhaja, da v obveznem večstranskem pobotu sodelujejo gospodarske družbe, katerih bonitetne ocene so slabše od povprečja, kar je tudi pričakovano oz. skladno z namenom uvedbe obveznega pobota.

Iz grafičnega prikaza je razvidno, da je delež sodelujočih v pobotu z najboljšimi ocenami (od SB1 do SB4) nižji od slovenskega povprečja, od bonitetne ocene SB5 naprej pa je ta delež višji, vendar pri najslabših ocenah (SB9 in SB10)⁶ približno enak slovenskemu povprečju.⁷

⁶ Glej tudi [Opis bonitetnih ocen](#).

⁷ Dodatno analizo bi zahtevala ugotovitev, da v obveznem večstranskem pobotu ne sodeluje večji delež podjetij z najslabšo bonitetno oceno.

Porazdelitev podjetij po bonitetnih razredih (vsa ocenjena podjetja in podjetja, ki so sodelovala v prvih treh krogih obveznega večstranskega pobota)



Evidenca dospelih neporavnanih obveznosti nad 5 dni neprekinjeno

AJPES v skladu s tretjim odstavkom 219. člena Zakona o plačilnih storitvah in sistemih izvaja mesečno statistično raziskovanje o dospelih neporavnanih obveznostih (blokadah) poslovnih subjektov (glej: [Evidenca dospelih neporavnanih obveznosti nad 5 dni neprekinjeno](#)). Podatke AJPES zagotavljajo ponudniki plačilnih storitev (banke, hranilnice in Uprava za javna plačila). Od zbranih poslovnih subjektov z dospelimi neporavnanimi obveznostmi AJPES izbere le tiste, ki v posameznem mesecu niti v 5 zaporednih dneh niso uspeli poravnati dospelih obveznosti, in zbirne podatke objavi na svojem spletnem portalu. Objavljeni podatki zajemajo vse pravne osebe, samostojne podjetnike in druge fizične osebe, ki opravljajo registrirane dejavnosti (v letu 2010 je bilo evidentiranih povprečno mesečno 5.140 pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi ter 7.176 samostojnih podjetnikov in drugih fizičnih oseb, ki opravljajo registrirane dejavnosti). Evidenca vsebuje le neporavnane obveznosti iz naslova sodnih sklepov o izvršbi in iz naslova davčnega dolga⁸, ne pa tudi ostalih neporavnanih obveznosti iz naslova neplačanih računov med upniki in dolžniki.

Primerjava podatkov o poslovnih subjektih, ki so ob koncu preteklega meseca izkazovali dospelje neporavnane obveznosti nad 5 dni neprekinjeno, s podatki o udeležencih prvega naslednjega kroga obveznega večstranskega pobota, je pokazala, da v obveznem večstranskem pobotu sodeluje **manj kot 20 %** teh poslovnih subjektov. Ti podatki dodatno kažejo, da v obvezni pobot svojih obveznosti ne prijavljajo vsi dolžniki, ki imajo nepravočasno poravnane obveznosti, saj so med sodno izvršbo najpogosteje zastopane obveznosti iz naslova blaga in storitev. Tudi za subjekte, ki ne uspevajo sproti poravnati davčnih obveznosti, v veliki večini velja, da so tudi dolžniki iz naslova blaga in storitev, vendar teh obveznosti v pobot ne prijavljajo. Sodne izvršbe so posledica aktivnosti upnikov (dobaviteljev) in ne samih dolžnikov; dolžniki lahko skladno z ZPreZP v pobot prijavijo tudi te obveznosti, ki jih ne morejo poravnati iz denarnih sredstev na transakcijskih računih (več na spletni strani [Neporavnane obveznosti na transakcijski računih in prijave obveznosti v večstranski pobot](#)).

⁸ V [Evidenci dospelih neporavnanih obveznosti nad 5 dni neprekinjeno](#) ni mogoče ločiti zneska, ki odpade na davčne izvršbe (ki niso predmet večstranskega pobota) in zneska, ki odpade na sodne izvršbe in je načeloma lahko predmet pobota.

V. OBRAČUN IN PLAČEVANJE STROŠKOV VEČSTRANSKEGA POBOTA

Skladno s [tarifo](#) so dolžni plačati nadomestilo stroškov za izvajanje obveznega večstranskega pobota le dolžniki, ki so dejansko uspeli pobotati vsaj del obveznosti, in sicer v višini ene tisočinke (‰) od dejansko pobotanega zneska obveznosti v posameznem krogu ali najmanj 2,60 EUR za posamezni krog pobota. Najnižji znesek je bil v 1. krogu pobota zaračunan 59 % dolžnikom, ki so pobotali vsaj del svojih obveznosti, v 2. krogu pobota 61 % dolžnikom, v 3. krogu pa 63 %. V primeru, da ne bi bil določen najnižji znesek 2,60 EUR, bi nadomestilo v višini manj kot 1 EUR v 1. krogu pobota plačalo 39 % dolžnikov, v 2. krogu pobota 41 %, v 3. krogu pobota pa 43 %, 20 % dolžnikov pa bi plačalo nadomestilo v višini več kot 1 EUR in manj kot 2,60 EUR. Tako nizko nadomestilo stroškov ne bi zadoščalo niti za kritje tekočih (administrativnih) stroškov izstavljanja računov ter izterjave terjatev. Strukturo višine nadomestil stroškov, ki jih je AJPES zaračunal poslovnim subjektom v prvih treh krogih večstranskega pobota, po posameznih velikostnih razredih, izkazuje preglednica na naslednji strani.

Poslovni subjekti AJPES tudi ne poravnajo pravočasno nadomestil stroškov za druge vrste storitev, zato je pričakoval, da bodo zapadle neplačane obveznosti do AJPES dolžniki prijavili vsaj v obvezni večstranski pobot. Analiza zapadlih neplačanih terjatev, ki jih ima AJPES do svojih dolžnikov, pa je pokazala, da je v prvi krog obveznega večstranskega pobota svoje zapadle neplačane obveznosti prijavilo le 7 % njegovih dolžnikov, v drugi 5 %, v tretji krog pa 6 % dolžnikov. Tudi ti podatki kažejo, da **poslovni subjekti, ki zamujajo s plačili, ne spoštujejo določb ZPreZP.**

Struktura višine zaračunanih nadomestil stroškov za večstranski pobot

OPIS		VEČSTRANSKI POBOT 15.4.2011		VEČSTRANSKI POBOT 20.5.2011		VEČSTRANSKI POBOT 10.6.2011	
		Poslovni subjekti, ki so pobotali vsaj del obveznosti	Delež	Poslovni subjekti, ki so pobotali vsaj del obveznosti	Delež	Poslovni subjekti, ki so pobotali vsaj del obveznosti	Delež
		I.	II.=I./3	III.	IV.=III./3	V.	VI.=V./3
1.	Minimalno nadomestilo 2,60 EUR	6.194	59,19%	6.324	61,42%	5.225	63,00%
a.	*nadomestilo manj kot 1 EUR	4.107	39,25%	4.258	41,36%	3.570	43,04%
b.	*nadomestilo od 1 EUR do 2,60 EUR	2.087	19,94%	2.066	20,07%	1.655	19,95%
2.	1 promil od pobotanega zneska Nadomestilo v višini:	4.271	40,81%	3.972	38,58%	3.069	37,00%
a.	od 2,61 do 5 EUR	1.384	13,23%	1.295	12,58%	1.002	12,08%
b.	od 5,01 do 10 EUR	1.179	11,27%	1.119	10,87%	862	10,39%
c.	od 10,01 do 100 EUR	1.580	15,10%	1.444	14,02%	1.115	13,44%
d.	od 100,01 do 200 EUR	83	0,79%	73	0,71%	61	0,74%
e.	od 200,01 do 300 EUR	22	0,21%	21	0,20%	21	0,25%
f.	od 300,01 do 400 EUR	8	0,08%	8	0,08%	2	0,02%
g.	od 400,01 do 1.041,78 EUR	15	0,14%	12	0,12%	6	0,07%
3.=1+2	SKUPAJ	10.465	100,00%	10.296	100,00%	8.294	100,00%

* Opomba: Podatek o višini nadomestila stroškov pobota, če bi se nadomestilo zaračunavalo samo v višini 1 promila od pobotanega zneska in ne bi bil določen najnižji znesek 2,60 EUR.

VI. SKLEP

V prvih treh krogih obveznega večstranskega pobota (april, maj, junij 2011) se je medsebojna zadolženost poslovnih subjektov v državi zmanjšala za 233 milijonov evrov. Obvezni pobot bi bil lahko še bolj uspešen, merjeno z deležem dejansko pobotanih obveznosti glede na v pobot prijavljene obveznosti, če bi vsi poslovni subjekti spoštovali določbe ZPreZP in prijavljali zapadle neplačane obveznosti v obvezni pobot.